

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Edukacja osób z doświadczeniem migracji

dr hab. prof. UKEN Małgorzata Pamuła-Behrens
Centrum Badań nad Edukacją i Integracją Migrantów
Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej

Stowarzyszenie
Dla Ziemi

Projekt finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię
z Funduszy EOG i funduszy norweskich w ramach Programu Aktywni
Obywatele – Fundusz Regionalny.

A photograph of a woman with long dark hair, wearing a green top, smiling and looking down at a young girl with long dark hair and a pink hair tie. The girl is looking down, focused on something out of frame. The background is a blurred classroom setting.

METODA **JES-PL**

**SKUTECZNE NARZĘDZIA NAUCZANIA UCZNIÓW Z
DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI**

Poznaj Metodę JES-PL

Małgorzata Pamuła-Behrens, Marta Szymańska

www.metodajes.pl

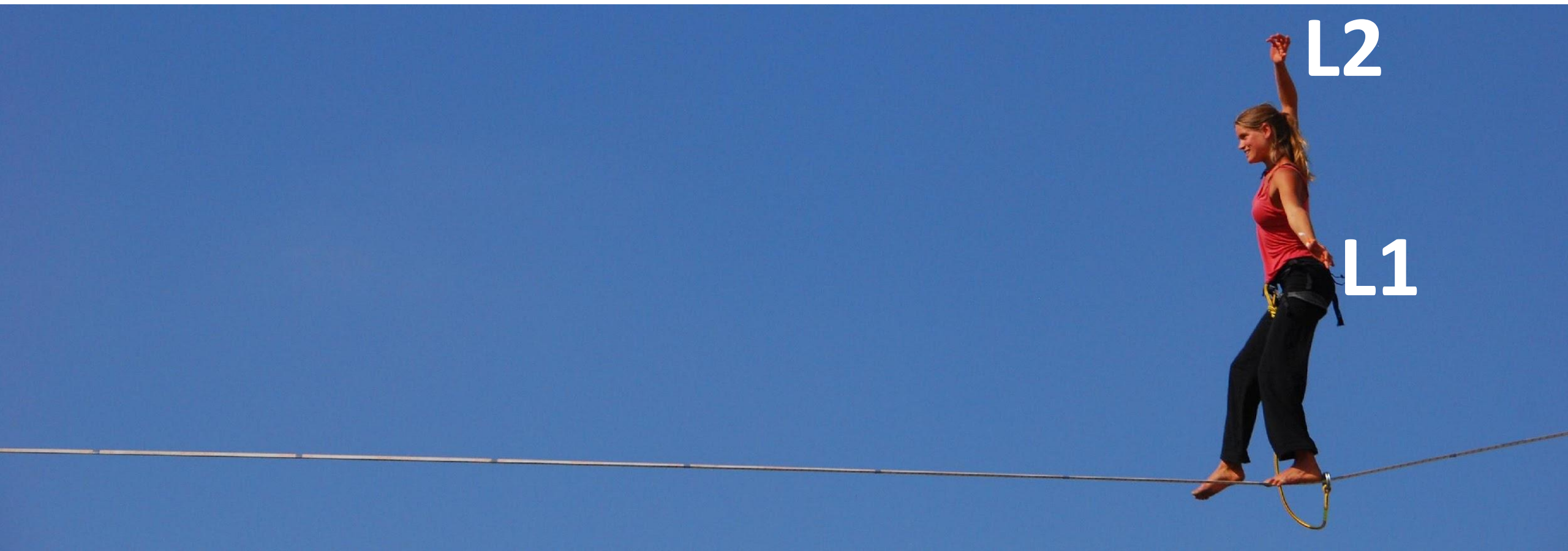
Fot. Dorothea Lange

Uwikłani w języki i
kultury

Tożsamość

Język pierwszy (L1)/język drugi (L2)

L2

L1

Metoda

Metodyka nauczania języka polskiego jako
języka edukacji szkolnej

Małgorzata Pamuła-Behrens, Marta Szymańska

Podstawy teoretyczne

Rozumienie pojęcia –
język edukacji szkolnej
(Schleppegrell, Cummins,
Snow, Zwiars,
Pamuła-Behrens)

Akwizycja języka
drugiego – dwa
poziomy znajomości
języka (BICS, CALP)
(Cummins)

Metody kształcenia
sprawności językowej
(Dyduchowa)

Teoria przetwarzania
informacji w procesie
uczenia się
(Craik, Lockhard)

Budowanie
„rusztowania” jako
jedna ze strategii
uczenia języka
(Gibbons, Wygotski)

Autonomia i
motywacja – SDT
(Rayan, Deci)

Podstawy teoretyczne

Rozumienie pojęcia -
język edukacji szkolnej
(Schlepppegrell,
Cummins, Snow, Zwiars,
Pamuła-Behrens)

Akwizycja języka
drugiego – dwa
poziomy znajomości
języka (BICS, CALP)
(Cummins)

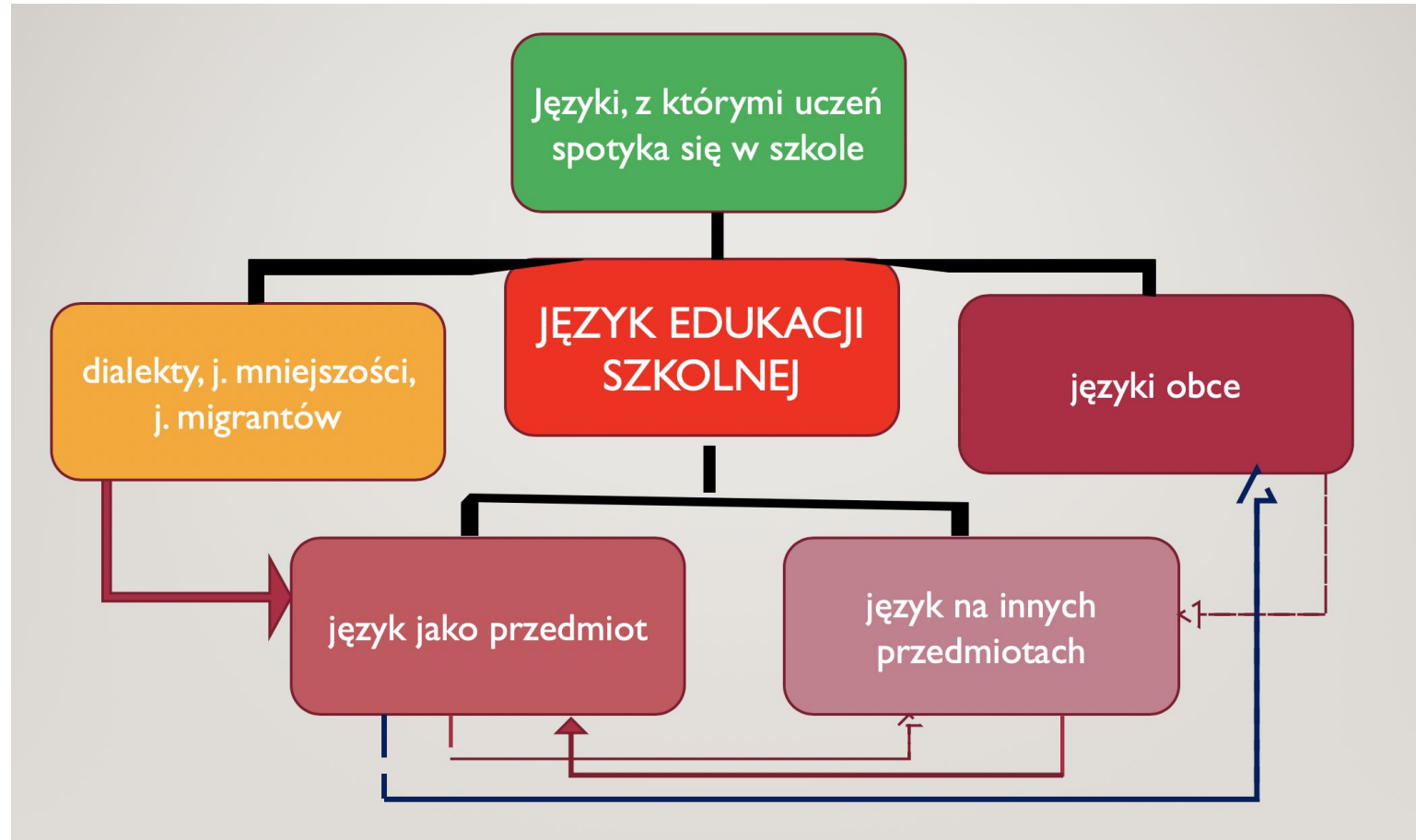
Metody kształcenia
sprawności językowej
(Dyduchowa)

Teoria przetwarzania
informacji w procesie
uczenia się
(Craik, Lockhard)

Budowanie
„rusztowania” jako
jedna ze strategii
uczenia języka
(Gibbons, Wygotski)

Autonomia i
motywacja – SDT
(Ryan, Deci)

Język edukacji szkolnej

Język Edukacji Szkolnej

Język edukacji szkolnej to język, którym uczniowie posługują się w szkole do zdobywania wiedzy i umiejętności.

- jest przedmiotem nauczania, a celem procesu dydaktycznego jest **rozwój kompetencji komunikacyjnej** (umożliwiającej m.in. funkcjonowanie w szkole i zwykłe codzienne porozumiewanie się), dzięki poznawaniu podsystemów języka i rozwijaniu sprawności językowych;
- jest środkiem pozwalającym na **zdobycie wiedzy przedmiotowej i demonstrowania wiedzy i umiejętności**, między innymi za pomocą słownictwa specjalistycznego;
- jest narzędziem do **samorealizacji**: rozwój indywidualny i społeczny odbywa się dzięki językowi, przy czym brak znajomości języka opóźnia możliwość pełnego rozwoju albo wręcz go uniemożliwia.

Ucząc języka edukacji szkolnej budujemy umiejętności komunikacyjne ucznia w kontekście szkolnym oraz dajemy mu do dyspozycji narzędzia językowe do zdobywania wiedzy.

Język edukacji szkolnej	Język nieformalny
Zmierz i porównaj długości.	Zobacz, co jest dłuższe/krótsze
Gdy młode kozice skaczą po skałach, ich celem jest dobra kondycja w czasie górskich wędrówek za rodzicami.	Młode kozice brykają po skałach, bo chcą mieć siłę do wędrowania z rodzicami po górach.
Młode koty bawią się listkiem lub piórkiem tylko po to, żeby stać się doskonalszymi myśliwymi.	Koty bawią się listkiem lub piórkiem, bo uczą się polować.
Zauważyliśmy, że spinacze zbliżają się do magnesu, który je przyciąga. Nasz eksperyment pokazał, że magnes oddziałuje na niektóre metale.	Popatrz, to nimi porusza. One się do niego przykleiły. Przyciąganie pojawia się tylko między metalami.
Przyciąganie magnetyczne występuje wyłącznie między metalami żelaznymi.	Przyciąganie pojawia się tylko między metalami.

Podstawy teoretyczne

Rozumienie pojęcia –
język edukacji szkolnej
(Schleppegrell, Cummins,
Snow, Zwiars,
Pamuła-Behrens)

Akwizycja języka
drugiego – dwa poziomy
znajomości języka (BICS,
CALP) (Cummins)

Metody kształcenia
sprawności językowej
(Dyduchowa)

Teoria przetwarzania
informacji w procesie
uczenia się
(Craik, Lockhard)

Budowanie
„rusztowania” jako jedna
ze strategii uczenia
języka
(Gibbons, Wygotski)

Autonomia i
motywacja – SDT
(Ryan, Deci)

Minimalne rozumie, co się mówi.
Nie mówi.

Odpowiada na pytania TAK/NIE.

Rysuje i wskazuje.

Może ewentualnie coś wskazać czy narysować,

Może odpowiedzieć na bardzo proste pytania:

Kto to jest? Gdzie jest ...?

Może zareagować niewerbalnie na proste polecenia: Przeczytaj.... Zaznacz..., Podkreśl itp.

To etap przygotowujący do poznania nowego języka i kultury.

0-6 m-cy

Ma ograniczone kompetencje receptywne (rozumienie ze słuchu, czytanie).

Potrafi odpowiedzieć jednym lub dwoma wyrazami,

Potrafi nazywać przedmioty i zjawiska wokół siebie,

Może odpowiadać na proste pytania używając wyrazów znanych lub zapamiętanych całych zdań.

Używa czasu teraźniejszego

6 m-cy - 1 rok

Etap pierwszych słów i pierwszych zdań.

Ma dobrze rozwinięte kompetencje receptywne, (komunikacja codzienna).

Może już mówić całymi zdaniami, jeszcze wiele błędów gramatycznych i w wymowie.

Potrafi odpowiedzieć na pytania wymagające wyjaśnienia np. Jak ...? W jaki sposób ...?

Dlaczego ...? itp.

Potrafi udzielić krótkiego wyjaśnienia.

Pojawia się dość dużo nieporozumień językowych.

1-3 lata

Etap podstawowej komunikacji, początkowej płynności i poprawności języków

ETAP 4 ŚREDNIEJ PŁYNNOCI JĘZYKOWEJ

Bardzo dobre kompetencje językowe,

szczególnie rozumienie,

Sprawności produktywne są na coraz lepszym poziomie.

Robi niewielkie błędy gramatyczne.

Buduje już zdania złożone i krótsze wypowiedzi połączone między sobą.

Potrafi argumentować, uzasadniać, odpowiadać szerzej na zadane pytania a także wypowiedzieć własną opinię.

3-5 lat

Etap doskonalenia płynności i poprawności językowej.

ETAP 5 ZAAWANSOWANEJ PŁYNNOCI

Kompetencje językowe zbliżone do rodzimego użytkownika języka.

Etap płynności i poprawności językowej.

5-7 lat

Etapy nabywania języka obcego/drugiego

JES^{pl}

Podstawy teoretyczne

Rozumienie pojęcia –
język edukacji szkolnej
(Schleppegrell, Cummins,
Snow, Zwiars,
Pamuła-Behrens)

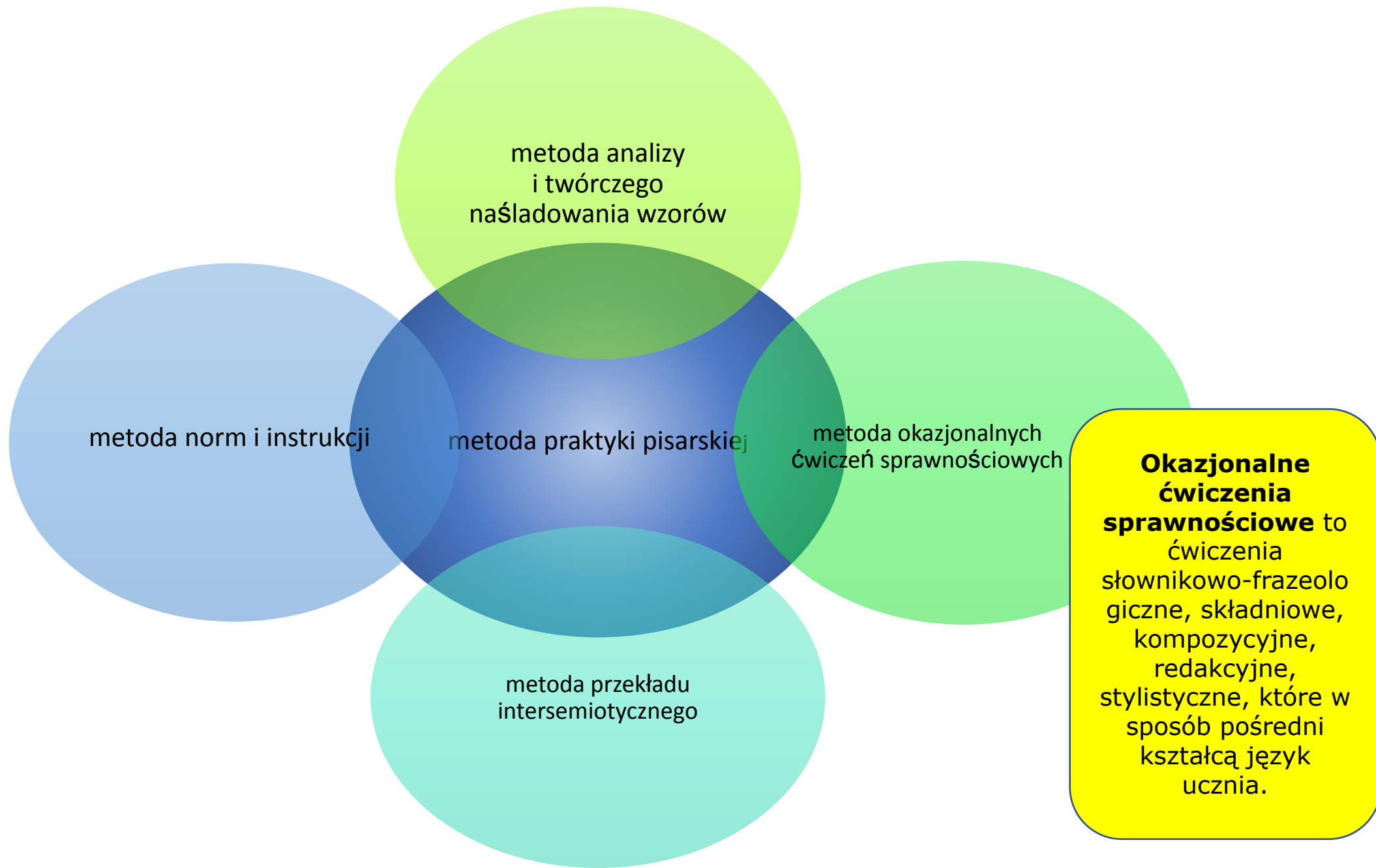
Akwizycja języka
drugiego – dwa
poziomy znajomości
języka (BICS, CALP)
(Cummins)

Metody kształcenia
sprawności językowej
(Dyduchowa)

Teoria przetwarzania
informacji w procesie
uczenia się
(Craik, Lockhard)

Budowanie
„rusztowania” jako
jedna ze strategii
uczenia języka
(Gibbons, Wygotcki)

Autonomia i
motywacja – SDT
(Ryan, Deci)

Okazjonalne ćwiczenia sprawnościowe to ćwiczenia słownikowo-frazeologiczne, składniowe, kompozycyjne, redakcyjne, stylistyczne, które w sposób pośredni kształcą język ucznia.

Gramatyka okazjonalna

Kategoria przypadku

Mianownik – Nominativus (*kto? co?*) To jest... / To są...

Dopełniacz – Genetivus (*kogo? czego?*) Brakuje... /nie ma...

Celownik – Dativus (*komu? czemu?*) Przyglądam się... / Daję...

Biernik – Accusativus (*kogo? co?*) Widzę... / Słyszę..

Narzędnik – Instrumentalis (*(z) kim? (z) czym?*) Idę... / Rozmawiam

Miejscownik – Locativus (*o kim? o czym?*) Mówię... / Myślę...

Wołacz – Vocativus (brak pytania)

I Nad rzeką

Rano w maju poszliśmy z klasą nad rzekę. Pogoda była piękna i chcieliśmy się kąpać, ale pani nauczycielka poprosiła nas: Połóżcie się na trawie i słuchajcie!

Usłyszeliśmy zwierzęta, które mieszkają nad rzeką. Znaleźliśmy żeremia bobrów i gniazda rybitw, widzieliśmy kaczki i łososia. Łososie żyją tylko w czystej wodzie. Nasza rzeka jest czysta.

Usłyszeliśmy głosy ptaków: żurawi i bocianów. Zobaczyliśmy jeszcze jaszczurkę, zaskrońca i szarą ropuchę.

Gabrysia zapytała: To była ta lekcja, czy jej nie było?

JES^{pl} Podstawy teoretyczne

Rozumienie pojęcia –
język edukacji szkolnej
(Schleppegrell, Cummins,
Snow, Zwiars,
Pamuła-Behrens)

Akwizycja języka
drugiego – dwa poziomy
znajomości języka
(BICS, CALP) (Cummins)

Metody kształcenia
sprawności językowej
(Dyduchowa)

Teoria przetwarzania
informacji w procesie
uczenia się
(Craik, Lockhard)

Budowanie
„rusztowania” jako
jedna ze strategii
uczenia języka
(Gibbons, Wygotki)

Autonomia i
motywacja – SDT
(Rayan, Deci)

3 poziom

- reorganizacja

2 poziom

- rozumienie

1 poziom

- zmysły

Podstawy teoretyczne

Rozumienie pojęcia –
język edukacji szkolnej
(Schleppegrell, Cummins,
Snow, Zwiars,
Pamuła-Behrens)

Akwizycja języka
drugiego – dwa
poziomy znajomości
języka (BICS, CALP)
(Cummins)

Metody kształcenia
sprawności językowej
(Dyduchowa)

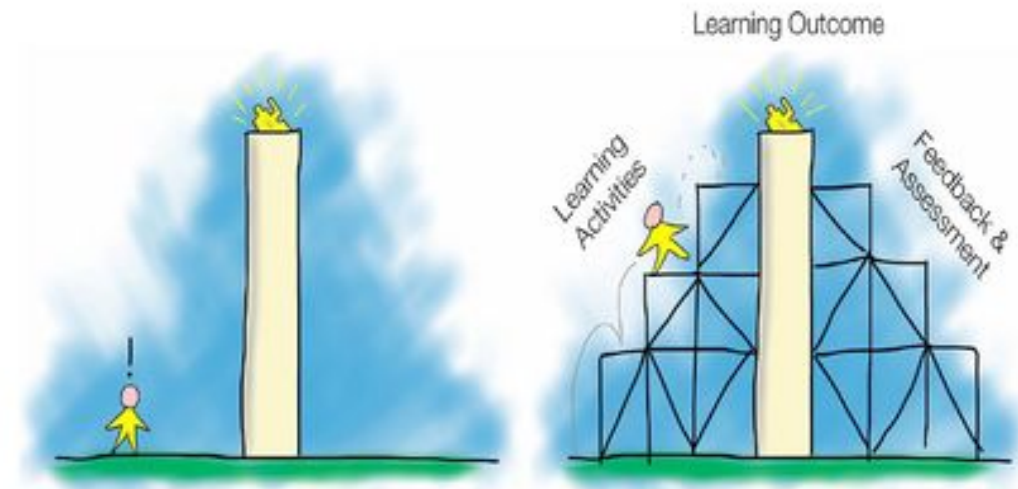
Teoria przetwarzania
informacji w procesie
uczenia się
(Craik, Lockhard)

Budowanie
„rusztowania” jako
jedna ze strategii
uczenia języka
(Gibbons, Wygotki)

Autonomia i
motywacja – SDT
(Ryan, Deci)

Scaffolding

„... to, co dziecko umie robić dziś przy współpracy, jutro potrafi zrobić samodzielnie. [...] Tylko takie nauczanie spełnia swą rolę w dzieciństwie, które jest procesem wyprzedzającym rozwój i pociągającym rozwój za sobą”. (Wygotski 1989, 253).

Podstawy teoretyczne

Rozumienie pojęcia –
język edukacji szkolnej
(Schleppegrell, Cummins,
Snow, Zwiars,
Pamuła-Behrens)

Akwizycja języka
drugiego – dwa
poziomy znajomości
języka (BICS, CALP)
(Cummins)

Metody kształcenia
sprawności językowej
(Dyduchowa)

Teoria przetwarzania
informacji w procesie
uczenia się
(Craik, Lockhard)

Budowanie
„rusztowania” jako
jedna ze strategii
uczenia języka
(Gibbons, Wygotki)

Autonomia i
motywacja – SDT
(Ryan, Deci)

Teoria
samoukierunkowania

Podstawowe potrzeby

Potrzeba
kompetencji

Potrzeba
przynależności

Potrzeba
autonomii

Problemy

01

luka
osiągnięć
szkolnych

02

luka
językowa

03

luka
kulturowa

Metoda

JESPI

JES@PI

Diagnoza

JES

Adaptacja tekstu

ADAPTACJA TEKSTU

01

analiza tekstu
i zadania
związanego z
tekstem

02

analiza tekstu pod kątem
występowania słownictwa
specjalistycznego
(obszarowego
i międzyobszarowego)

03

analiza tekstu
pod kątem
słownictwa
o wysokiej
frekwencji

04

analiza tekstu
pod kątem
frazologii

05

analiza tekstu
pod kątem
konstrukcji
gramatycznych

06

opracowanie
nowego,
dopasowanego
do potrzeb
ucznia tekstu

Roksana Jędrzejewska-Wróbel

Nad rzeką

Majowy poranek był wyjątkowo piękny – słoneczny i ciepły. W taki dzień nikomu nie chce się siedzieć w klasie. Kiedy więc pani powiedziała, że wychodzimy nad rzekę, wszyscy się ucieszyli.

– Hurra! Nie będzie lekcji! – zawołała Gabrysia.

– To się dopiero okaże – uśmiechnęła się pani.

Nad rzeką drzewa miło szumiały i dawały cień, trawa była miękka i pachnąca, a woda migotała wesoło, odbijając promienie słońca.

– Będziemy się kąpać? – ucieszył się Patryk, jednak pani pokręciła głową i poprosiła dzieci, żeby położyły się na trawie.

Leżeli, nic nie mówiąc, ale naokoło wcale nie było cicho. Wręcz przeciwnie! Z wodnych zarośli do uszu dzieci docierały tajemnicze chrobotania, szmery, szumy i pluskania.

– Co to jest? Co tak hałasuje? – zapytała Gabrysia.

– Przecież tu nikogo nie ma – zdziwił się Patryk.

Ale kiedy razem z panią wyruszyli na ekspedycję poszukiwawczą, okazało się, że nie miał racji. Na brzegu rzeki odkryli bobrowe żeremia i gniazda rybitw. Widzieli pływające po rzece kaczki, a Łucji udało się nawet dostrzec pływającą rybę. Pani powiedziała, że to łosoś – ryba, która żyje tylko w bardzo czystych wodach.

– To znaczy, że nasza rzeka jest czysta! – ucieszył się Darek.

Siedząc nad rzeką, słyszeli dochodzący z oddali głos żurawi i klekotanie bocianów. Hoan wypatrzył jaszczurkę wygrzewającą się

na kamieniu, a koło stopy Natalii przemknął zaskroniec. Wojtek zobaczył pod liściem łopianu szarą ropuchę, a Celina przez lupę dokładnie obejrzała ważkę, która przysiadła na ramieniu Karola.

– Czy to była lekcja, czy wycieczka? – zastanawiała się Gabrysia, kiedy wracali do szkoły.

1. Poszukajcie informacji o roślinach i zwierzętach, które dzieci zobaczyły podczas wycieczki.
2. Przeczytajcie pytanie Gabrysi zapisane na końcu opowiadania. Porozmawiajcie w parach na ten temat.
3. Dowiedzcie się, co to jest żeremie.
4. Załóżcie album o zwierzętach żyjących nad rzeką lub na łące. Możecie wklejać do niego zdjęcia i ilustracje, zapisywać informacje i ciekawostki.

Nad rzeką

Rano w maju poszliśmy z klasą nad rzekę. Pogoda była piękna i chcieliśmy się kąpać, ale pani nauczycielka poprosiła nas: Połóżcie się na trawie i słuchajcie!

Usłyszeliśmy zwierzęta, które mieszkają nad rzeką. Znaleźliśmy żeremia bobrów i gniazda rybitw, widzieliśmy kaczki i łososa. Łososie żyją tylko w czystej wodzie. Nasza rzeka jest czysta.

Usłyszeliśmy głosy ptaków: żurawi i bocianów. Zobaczyliśmy jeszcze jaszczurkę, zaskronca i szarą ropuchę.

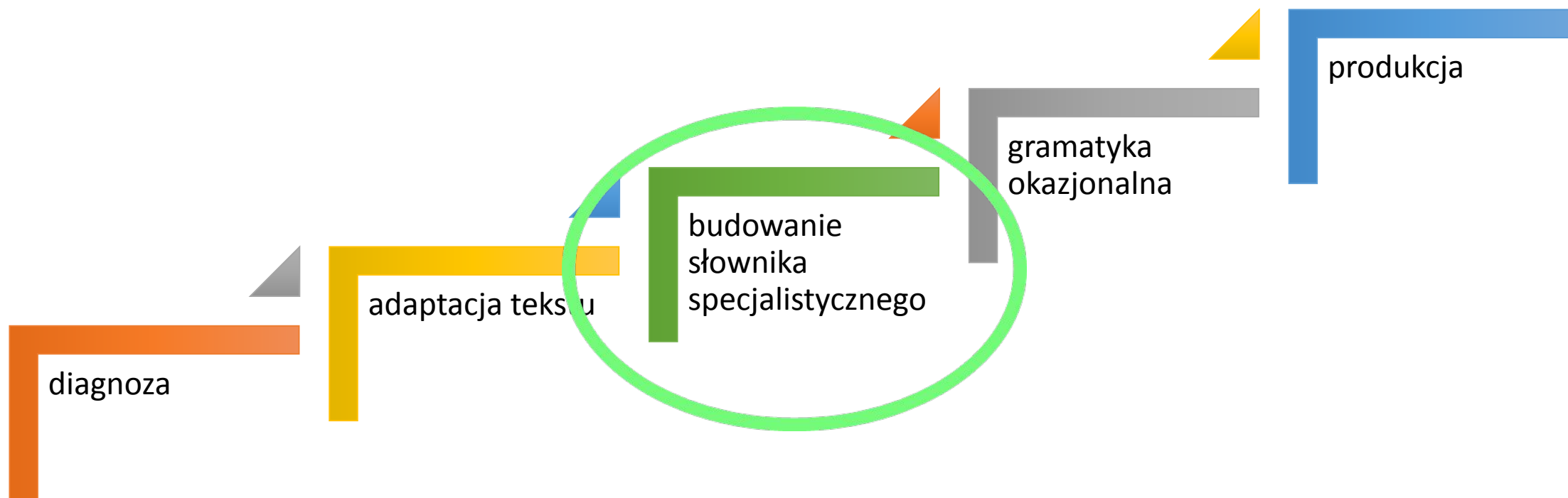
Gabrysia zapytała: To była ta lekcja, czy jej nie było?

JES

**Budowanie
słownika
specjalistycznego**

budowanie słownika
specjalistycznego

TROPICIEL SŁÓWEK

LITERA
ż

SŁOWO
żeremia

ZNACZENIE
domki bobrów/

ZDANIE
W lesie widzieliśmy żeremia bobrów

DETEKTYW JĘZYKOWY

LITERA
P

SŁOWO
porównanie

ZNACZENIE
Porównanie: to jest
poro**jak**

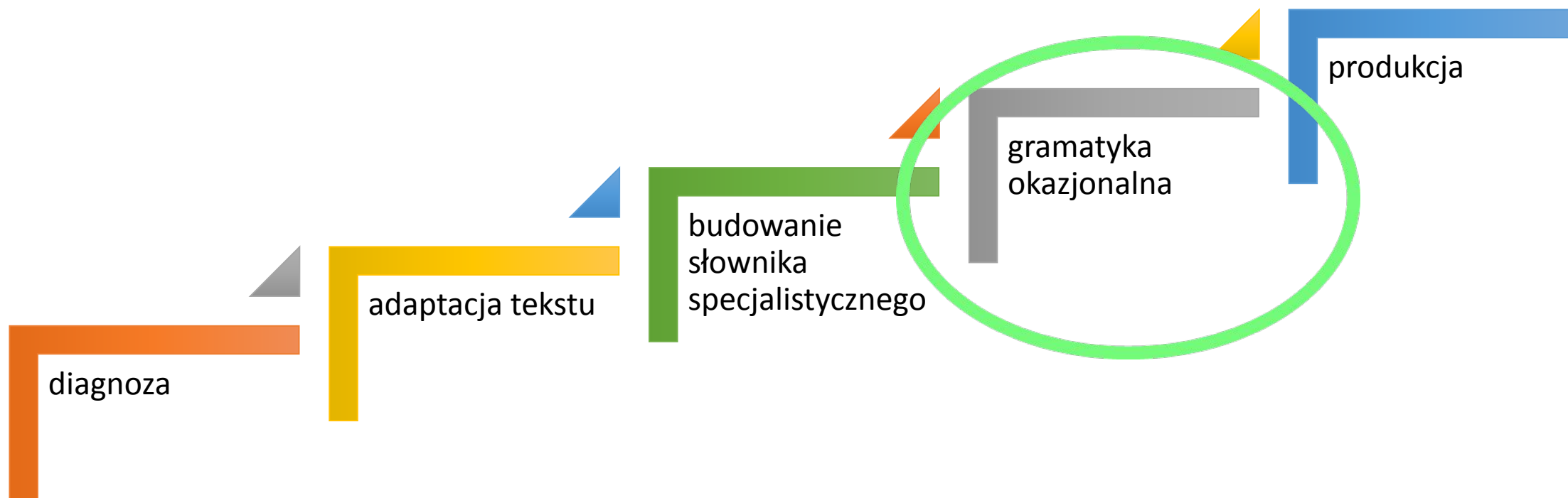
.....
twaroły
dawońc
mówic

ZDANIE
.....
Cukierek ^{jest} biały **jak** śnieg śnieg

JES

**Gramatyka
okazjonalna**

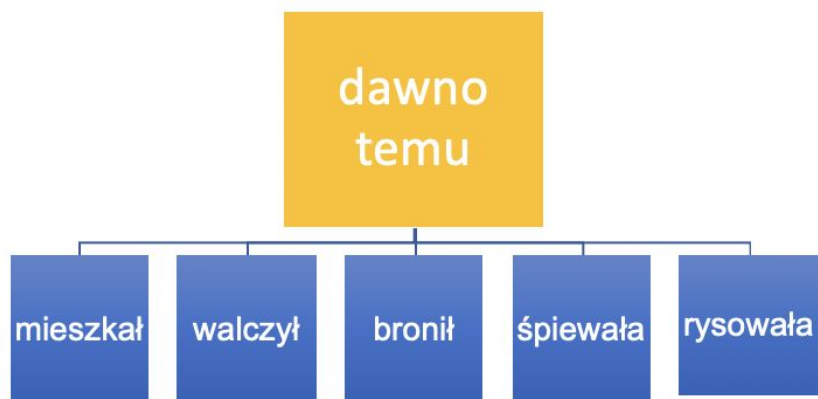
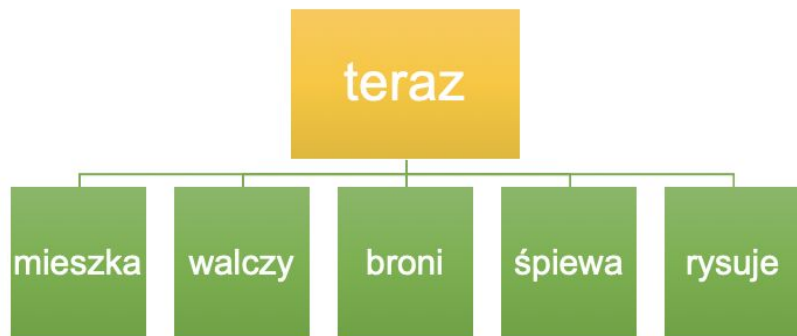

Gramatyka okazjonalna

- Powtórz gramatykę zanim zaczniesz uczyć uczniów 😊
- Pokazuj nowe zagadnienia gramatyczne w tekście.
- Zadbaj aby w tekście było wystarczająco dużo przykładów pokazujących dane zagadnienie.
- Przedstawiaj reguły schematycznie i jasno.
- Starannie zaplanuj lekcję.

Jak działa język?

Jak poznać, że słowo mówi o przeszłości? Znajdź i zaznacz literę, która jest we wszystkich wyrazach

Dawno, dawno temu Wars

mieszkał, bronił, walczył,

pływał, usłyszał, zawołał

Dawno, dawno temu Sawa

mieszkała, pływała, wołała,

śpiewała, dała

Jak działa język?

mówią → mówią**ąc**

piszą → pisz**ąc**

rysują → rysuj**ąc**

malują → maluj**ąc**

czytają → czytają**ąc**

piszą - ą + ąc = pisząc

czytają - ą + ąc =

patrzają - ą + ąc =

układają - + =

↓
piszą mówią**ąc**

↓
skaczą śpiewają**ąc**

JES

Produkcja

Co zobaczyliście nad rzeką?

Nad rzeką

zwierzęta, które tam mieszkają.

..... żeremia bobrów

i gniazda rybitw, kaczki

i łososia. głosy

ptaków: żurawi i bocianów.

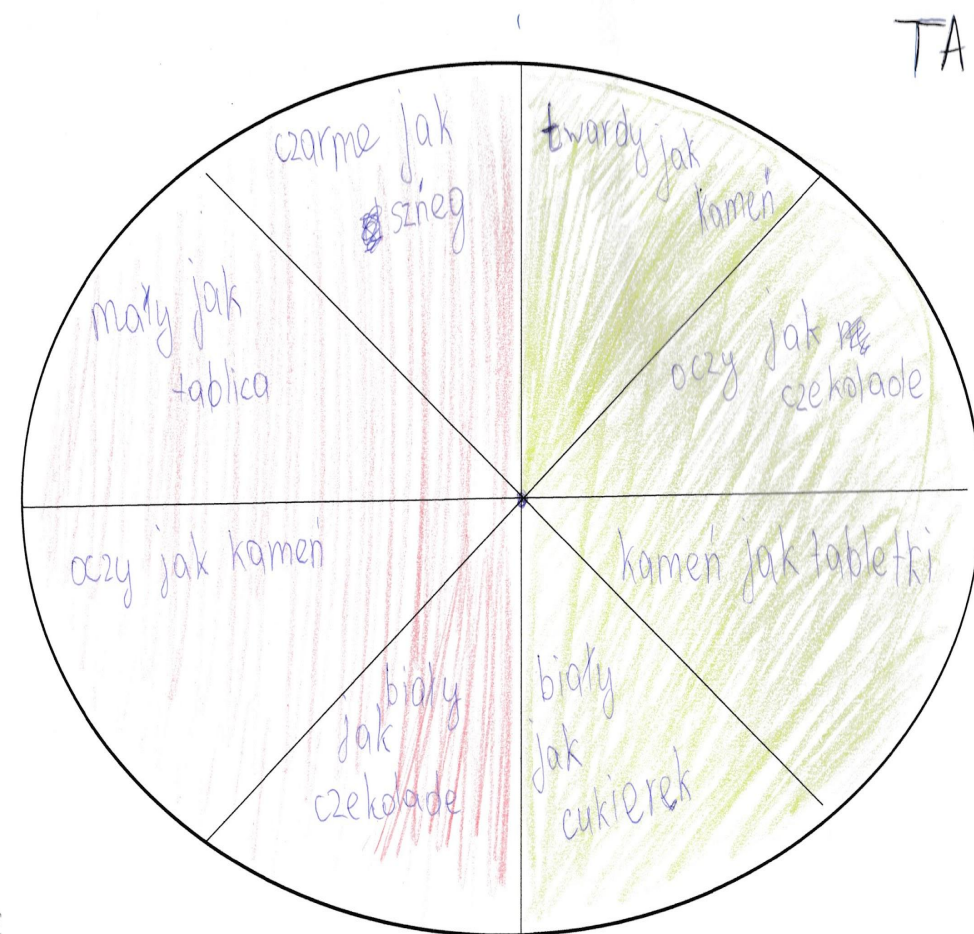
..... jaszczurkę, zaskrońca

i szarą ropuchę.

produkcja

zadanie niezaawansowane
i zaawansowane poznawczo

NIE

TAK

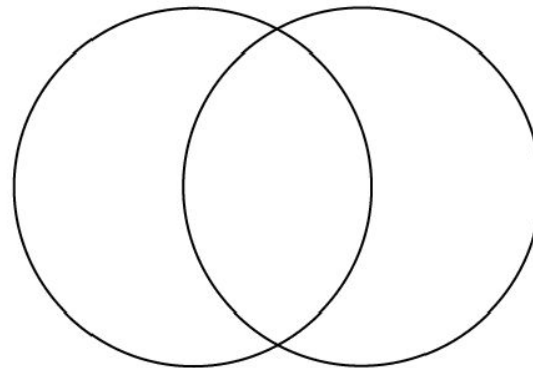
Produkcja

Co zobaczyliście nad rzeką?

Nad rzeką
zwierzęta, które tam mieszkają.
..... żeremia bobrów
i gniazda rybitw, kaczki
i lososia. głosy
ptaków: żurawi i bocianów.
..... jaszczurkę,
zaskrońca, i szarą ropuchę.

Które zwierzęta lubią latać, a które lubią wodę?

bobry	rybitwy	kaczki	łososie
żurawie	bociany	jaszczurki	zaskrońce